

СЕЛАНІЯ СИЗУВАТА

Saelania glaucescens (Hedw.) Broth.

Родина Дитрихові — Ditrachaceae

Природоохоронний статус виду
Рідкісний.**Наукове значення**

Раритетний вид з диз'юнктивним ареалом.

Ареал виду та його поширення в Україні

Арктика, Європа, Кавказ, Азія, Пд. Африка, Пн. Америка, Австралія, Нова Зеландія. Знайдено в Українських Карпатах: Івано-Франківська обл., Надвірнянський р-н, с. Микуличин; Чивчинські гори, г. Чивчин у Верховинському р-ні; Закарпатська обл., хр. Свидовець, г. Драгобрат; смт. Чинадієве Мукачівського р-ну та на пд. березі Криму: г. Кастель і Аю-Даг. Адм. регіони: Ів, Зк, Кр.

Чисельність та структура популяцій

Зростає невеликими скупченнями та окремими особинами серед інших мохів.

Причини зміни чисельності

Не з'ясовані.

Умови місцезростання

На оголеному ґрунті, в тріщинах і заглибленнях скель, заповнених дрібноземом.

Загальна біоморфологічна характеристика

Дернинки м'які, голубувато-зелені. Стебла до 3 см заввишки, вилчаторозгалужені. Листки лінійноланцетні, тупозубчасті, жилка закінчується у верхівці листка або коротко виступає. Коробочка видовжена

нояйцеподібна, на довгій червоній ніжці. Однодомна рослина. Розмножується спорами та вегетативно.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони

Охороняється в Карпатському НПП, у заказниках «Аю-Даг» і «Кастель». Необхідно контролювати стан популяцій, створювати нові природно-заповідні території в місцях зростання виду.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах

Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення

Відомостей немає.

Основні джерела інформації

Бачурина, Мельничук, 1987; Зеров, Партика, 1975; Партика, 1994; ЧКУ, 1996.

Автор: Л.Я. Партика
Малюнок: А.В. Білоусова

ДИКРАНОДОНЦІЙ ШОРСТКИЙ

Dicranodontium asperulum (Mitt.) Broth.

Родина Левкобрієві — Leucobryaceae

Природоохоронний статус виду
Рідкісний.

Наукове значення
Субарктично-альпійський вид, що перебуває на сх. межі європейської частини ареалу.

Ареал виду та його поширення в Україні
Пн. і Центральна Європа, Азія, Пн. Америка. Знайдено в Українських Карпатах: хребет Чорногора, ур. Кіз'ї-Улоги, г. Погорілка. Адм. регіон: Ів.

Чисельність та структура популяцій
Трапляється малими дернинками в епілітних мохових обростаннях.

Причини зміни чисельності
Можливо, порушення природних місцезростань.

Умови місцезростання
Вологі затінені безвапнякові скелі у субальпійському поясі.

Загальна біоморфологічна характеристика
Дернинки щільні, жовто-зелені, слабкоповстисті. Стебло пряме, тонке. Листки від овальної основи раптово звужені в шилоподібну або трубчасту верхівку, по краю зазублені. Жилка займає до 1/3 основи листка, на спинці зубчаста від мамілозно виступаючих клітин. Клітини листка видовженошестикутні й прямокутні, вухка прозорі, опадають; облямівка

чітко виражена. Двodomний. Ніжка спорогона зігнута. Коробочка видовжена, кришечка з дзьобиком. Спорогони утворюються рідко.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони
Охороняється в Карпатському НПП. Необхідно контролювати стан популяцій, створювати нові природно-заповідні території в місцях зростання виду.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах
Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення
Відомостей немає.

Основні джерела інформації
Бачуріна, Мельничук, 1987.

Автор: В.М. Вірченко
Малюнок: А.В. Білоусова

АНЕКТАНГІЙ ГАНДЕЛЯ

Anoetangium handelii Schiffn.

Родина Потієві — Pottiaceae

Природоохоронний статус виду

Рідкісний.

Наукове значення

Раритетний вид з єдиним місцезнаходженням в Україні та Європі.

Ареал виду та його поширення в Україні

Середня та Зх. Азія (Таджикистан, Туркменія, Ірак, Іран, Афганістан, Туреччина, Ізраїль), Сх. Азія (Іркутська обл.). Виявлено в Гірському Криму — хребет Карагач масиву Кара-Даг. Адм. регіон: Кр.

Чисельність та структура популяцій

Росте невеликими скупченнями.

Причини зміни чисельності

Не з'ясовані. Ймовірно, завжди був рідкісним.

Умови місцезростання

У заповнених гумусом щілинах скель.

Загальна біоморфологічна характеристика

Дернинки до 1 см заввишки, дуже щільні, яскраво-зелені, всередині іржаво-коричневі, повстисті. Стебла розгалужені, ламкі. Листки широкі, овальноланцетні, дещо загострені або заокруглені на верхівці. Жилка потужна, закінчується перед верхівкою листка. Дводомна рослина. Спорогони невідомі. Розмножується вегетативно за допомогою багатоклітинних булаво- чи грушо-подібних виводкових тілець.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони

Охороняється в Карадазькому ПЗ. Необхідно контролювати стан популяцій, створювати нові природно-заповідні території в місцях зростання виду.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах

Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення

Відомостей немає.

Основні джерела інформації

Партика, 1986; ЧКУ, 1996.

Автор: Л. Я. Партика
Малюнок: А.В. Білоусова

ГЕНЕДІЄЛА ГАЙМА

Henediella heimii (Hedw.) R. H. Zander
(*Desmatodon heimii* (Hedw.) Mitt.)

Родина Потієві — Pottiaceae

Природоохоронний статус виду

Рідкісний.

Наукове значення

Раритетний вид з диз'юнктивним ареалом.

Ареал виду та його поширення в Україні

Євразія, Пн. Африка, Пн. і Пд. Америка, Австралія, Нова Зеландія та Антарктида. Трапляється в Лісостепу: околиці м. Кам'янки Черкаської обл., с. Межиріччя Сокальського р-ну Львівської обл. Адм. регіони: Льв, Чк.

Чисельність та структура популяцій

Росте невеликими дернинками поміж інших мохів.

Причини зміни чисельності

Точно не з'ясовані. Можливо, зміни рів-

ня води в річці, зумовлені антропогенною діяльністю.

Умови місцезростання

Гранітні скелі вздовж р. Тясмин у місцях виходу карбонатних ґрунтових вод; ділянки з мулистими засоленими ґрунтами.

Загальна біоморфологічна характеристика

Дернинки до 1 см заввишки, темно-зелені або коричневі. Стебла прості або розгалужені. Нижні листки широколанцетні, верхні — видовженояйцеподібні з плоскими, облямованими краями. Однодомна рослина. Коробочка на пурпурній ніжці, прямосяча, довгастояйцеподібна. Розмножується спорами.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони

Охороняється на території пам'ятки природи місцевого значення «Тясминський каньйон» (Кам'янський р-н Черкаської обл.), яка входить до складу Кам'янського історико-культурного заповідника. Необхідно контролювати стан популяцій, створювати нові природно-заповідні території в місцях зростання виду.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах

Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення

Відомостей немає.

Основні джерела інформації

Вірченко, 2007; Лазаренко, 1929; ЧКУ, 1996.

Автор: В.М. Вірченко
Малюнок: А.В. Білоусова

ПТЕРИГОНЕВР КОЗЛОВА

Pterygoneurum kozlovii Laz.

Родина Потієві — Pottiaceae

Природоохоронний статус виду
Рідкісний.

Наукове значення

Аридний євразійсько-північноамериканський вид з диз'юнктивним ареалом.

Ареал виду та його поширення в Україні

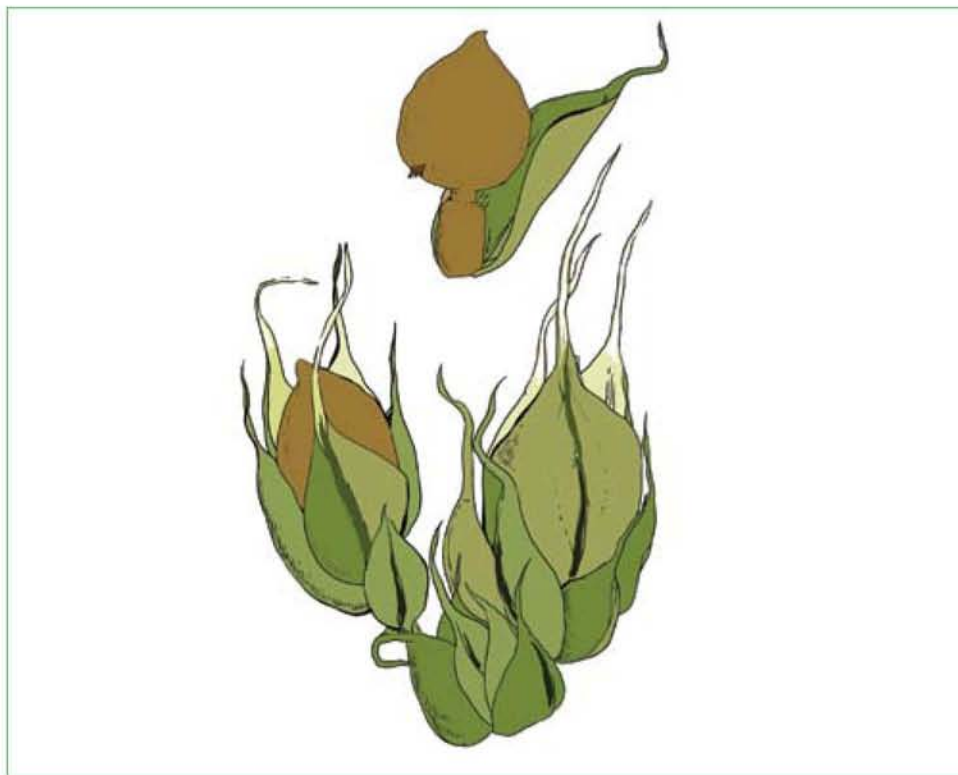
Європа (пд. Словаччини, пд. України, Заволжя), Азія (Якутія, Монголія), Пн. Америка (Канада — Британська Колумбія). Трапляється в Одеській обл. (Кілійський р-н, між с. Новоселівкою і Дмитрівкою), Херсонській обл. (Новотроїцький р-н, с. Захарівка) та Запорізькій обл. (окол. м. Кам'янка-Дніпровська). Адм. регіони: Од, Хс, Зп.

Чисельність та структура популяцій

Окремі дернинки або окремі групи особин в угрупованнях квіткових рослин.

Причини зміни чисельності

Розорювання степів, інтенсивне використання піщаних масивів, меліоративні роботи.

Умови місцезростання

На піщаному карбонатному ґрунті в умовах засолення на піщаних масивах та в степах.

Загальна біоморфологічна характеристика

Дернинки щільні або вид зростає групами особин. Стебло просте, рідше з боковими пагонами. Листки широкояйцеподібні, черепитчасті, з цілими і плоскими краями, вгору по стеблу більші. Жилка міцна, виступає з верхівки листка у вигляді безбарвного волоскоподібного кінчика. Однодомний вид. Перихеціальні листки більші за стеблові. Коробочка занурена в перихеціальні листки, яйцеподібна, кришечка не відділяється, лише відмежовується від коробочки 2–4 рядами дрібніших клітин.

Спори папілозні, звільняються після руйнування коробочки.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони

Необхідно контролювати стан популяцій, створювати нові природно-заповідні території в місцях зростання виду.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах

Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення

Відомостей немає.

Основні джерела інформації

Бачурина, 1960; Бойко, 1999; Лазаренко, 1936.

Автор: М.Ф. Бойко
Малюнок: А.В. Білоусова

ТОРТЕЛА ЛАМКА

Tortella fragilis (Hook. et Wilson) Limpr.

Родина Потієві — Pottiaceae

Природоохоронний статус виду

Рідкісний.

Наукове значення

Аркто-альпійський вид, що перебуває на сх. межі європейської частини ареалу.

Ареал виду та його поширення в Україні

Європа, Азія, Пн. Африка та Пн. Америка. Знайдено в Гірському Криму: Айпетринська яйла. Адм. регіон: Кр.

Чисельність та структура популяцій

Трапляється невеликими дернинками.

Причини зміни чисельності

Не з'ясовані.

Умови місцезростання

На вкритих гумусом вапнякових каменях та скелях, у щілинах скель.

Загальна біоморфологічна характеристика

Дернинки заввишки 2–6 см, густі, подушкоподібні, зелені або жовто-зелені. Стебла прості, з ризоїдною повстю. Листки з ланцетною основою, на кінцях видовжено загострені, дуже ламкі, часто з обламаними верхівками; сухі — загнуті всередину і трохи закручені. Жилка виступає з верхівки листка. Дводомна рослина. Розмножується спорами, а також ламкими верхівками листків.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони

Охороняється в Ялтинському гірсько-лісовому ПЗ. Необхідно контролювати стан популяцій, створювати нові природно-заповідні території в місцях зростання виду.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах

Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення

Відомостей немає.

Основні джерела інформації

Партика, Слободян, 1989; Савич-Любицкая, Смирнова, 1970; ЧКУ, 1996.

Автор: Л.Я. Партика
Малюнок: А.В. Білоусова